

*Mr Emir Ćorović, asistent
Pravno-ekonomskog fakulteta
Državnog univerziteta u Novom Pazaru*

MERE BEZBEDNOSTI OBAVEZNOG LEČENJA NARKOMANA I OBAVEZNOG LEČENJA ALKOHOLIČARA U SUDSKOJ PRAKSI

Sažetak: *U ovom radu kritički je analizirana sudska praksa povodom izricanja mera bezbednosti obaveznog lečenja narkomana iz čl. 83 i obaveznog lečenja alkoholičara iz čl. 84 Krivičnog zakonika. Za te potrebe rad je podeljen u tri dela.*

U prvom delu rada je ukazano na koncepciju mera bezbednosti koje se odnose na lečenje zavisnika prema našoj prijašnjoj zakonskoj regulativi, zatim na koncepciju predmetnih mera bezbednosti prema važećem Krivičnom zakoniku, kao i na njihovu svrhu u smislu odredbe čl. 78 Krivičnog zakonika.

Drugi deo rada zauzima centralno mesto. U njemu su razmotrena praktična iskustva u vezi sa svim bitnim pitanjima koja se odnose na izricanje ovih mera bezbednosti, kao što su uslovi za njihovu primenu (zavisnost, veza između krivičnog dela i zavisnosti, ozbiljna opasnost daljeg vršenja krivičnih dela), zatim njihovo trajanje, suplementarni karakter i određivanje modaliteta izvršenja (na slobodi odnosno u zavodu za izvršenje kazne ili odgovarajućoj zdravstvenoj odnosno drugoj specijalizovanoj ustanovi).

U trećem delu rada autor iznosi svoj zaključak o postupanju sudova povodom izricanja mera bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i obaveznog lečenja alkoholičara.

Ključne reči: *mera bezbednosti obaveznog lečenja narkomana, mera bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara, sudska praksa.*

I

1. Krivični zakonik Republike Srbije¹ (u daljem tekstu: KZ) u svom sistemu mera bezbednosti poznaje i dve mere koje se odnose na lečenje zavisnika od psihoaktivnih supstanci – obavezno lečenje narkomana (čl. 83 KZ) i obavezno lečenje alkoholičara (čl. 84 KZ).

I u našem prijašnjem krivičnom zakonodavstvu su postojale mere bezbednosti koje su se odnosile na lečenje zavisnika. Tako, Osnovni krivični zakon (u daljem tekstu: OKZ),² odnosno Krivični zakon Jugoslavije iz 1976. godine (u daljem tekstu: KZJ),³ kao i Krivični zakonik iz 1951., po Noveli iz 1959. godine (u daljem tekstu: KZ/51),⁴ su poznavali *meru bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana*. Shodno tome, u našem ranijem krivičnom zakonodavstvu tretman prema alkoholičarima i narkomanima je bio regulisan jedinstveno, tj. putem jedne mere bezbednosti. Kao razlog za razdvajanje ranije jedinstvene mere bezbednosti na dve – jednu koja se odnosi na narkomane i jednu koja se odnosi na alkoholičare - je navedeno to da su alkoholičari i narkomani različite kategorije učinilaca.⁵

Imajući u vidu da su mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i alkoholičara medicinskog karaktera, njihova svrha se, shodno odredbi čl. 78 KZ, sastoji u otklanjanju stanja zavisnosti od opojnih droga odnosno alkohola, jer ona (tj. zavisnost) „predstavlja izvorište delinkventnog ponašanja“.⁶

2. U narednim izlaganjima bavićemo se praktičnim iskustvima sudova u vezi sa izricanjem mera bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i obaveznog lečenja alkoholičara. Za potrebe ovog rada koristićemo i sudsku praksu koja se odnosi na meru bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana iz čl. 65 OKZ (KZJ), s obzirom da se prijašnje i sa-

¹ „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 85/05, 88/05, 107/05 i 72/09.

² Videti: Stojanović, Z., *Krivično pravo, Opšti deo*, Sedmo izdanje, Beograd, 2003, str. 352-353.

³ Videti: Srzentić, N., Stajić, A., Lazarević, Lj., *Krivično pravo, Opšti deo*, Deveto izdanje, Savremena administracija, Beograd, 1979, str. 446-449.

⁴ Videti: Radovanović, M., *Krivično pravo SFRJ, Opšti deo*, Drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje, Beograd (bez godine izdanja), str. 374.

⁵ *Krivični zakonik, sa obrazloženjem za donošenje Krivičnog zakonika – Sporedno krivično zakonodavstvo*, Pravno istraživački centar, Beograd, 2006, str. 171.

⁶ Drakić, D., *Svrha mera bezbednosti kao krivičnih sankcija*, U: Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. 3/2005, str. 127. Napomena: iako se predmetna konstatacija ovog autora odnosi na meru bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana iz čl. 65 OKZ, isto važi i za mere bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ, pošto se ove mere bezbednosti suštinski ne razlikuju, niti, s druge strane, postoji razlika u propisivanju svrha mera bezbednosti u KZ-u i OKZ-u.

dašnje zakonsko rešenje ne razlikuju po suštinskim, već po formalno-pravnim obeležjima, tako da nam i starija praksa može pomoći kod sagledavanja svih onih pitanja koja su od značaja za mere bezbednosti koje se tiču lečenja zavisnika iz našeg pozitivnog krivičnog prava.⁷

II

1. Mere bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ mogu se izreći ukoliko su ispunjena sledeća tri uslova: 1) učinilac mora biti zavisnik od opojnih droga odnosno alkohola; 2) mora postojati veza između učinjenog krivičnog dela i učiniočeve zavisnosti; 3) mora postojati „ozbiljna opasnost“ da će učinilac usled svoje zavisnosti i dalje činiti krivična dela.

1.1. Zavisnost od opojnih droga/alkohola bi se mogla odrediti kao pojava „grupe simptoma koji se razvijaju nakon ponavljane i redovne upotrebe psihoaktivnih supstanci. Simptomi zavisnosti obuhvataju poremećaje ponašanja, kognitivne fenomene i fiziološke promene. Uz to je jako izražena želja da se te supstance ponovo konzumiraju i nastaju poteškoće u kontroli njihovog uzimanja“.⁸ Zavisnost se može javiti u vidu psihičke (psihološke) i/ili fizičke (fiziološke) zavisnosti. Psihičku zavisnost karakteriše to da je neka osoba psihički, psihološki, emotivno zavisna od neke psihoaktivne supstance. Ona se razvija kod osoba kod kojih su prisutne neurotične ili druge psihičke tegobe (pre svega strah i depresija), tako da se uzimanjem psihoaktivnih supstanci prisutne tegobe potiskuju ili otklanjaju (pri-

⁷ Napomena: u radu su većim delom prikazane odluke opštinskih i okružnih sudova sa područja Novog Pazara i Novog Sada, kao i presude Vrhovnog suda Srbije donete u žalbenim postupcima u vezi sa presudama navedenih okružnih sudova. Na osnovu istraživanja koja smo obavili kod predmetnih sudova utvrdili smo (prema podacima iz sudskih upisanika): da pred Okružnim sudom u Novom Pazaru u periodu od 1990-2005. godine nije izrečena ni jedna mera bezbednosti koja se odnosi na lečenje zavisnika, kao i da je u periodu od 2006-2008. doneto svega 10 presuda kojima su izrečene mere bezbednosti iz čl. 83 KZ; da je pred Okružnim sudom u Novom Sadu u periodu od 1990-2007. godine (sa izuzetkom 1992. i 1995. god.) doneto ukupno 254 odluke kojima su izrečene mere bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ odnosno čl. 65 KZJ (OKZ); da pred Opštinskim sudom u Novom Pazaru u periodu od 1992-2004. godine (podaci za 1990. i 1991. godinu nam nisu bili dostupni) nije izrečena ni jedna mera bezbednosti koja se odnosi na lečenje zavisnika, dok je u periodu od 2005-2007. doneto ukupno 11 odluka kojima su izrečene predmetne mere; da je pred Opštinskim sudom u Novom Sadu u periodu od 1998. do novembra 2008. godine doneto ukupno 56 odluka kojima su izrečene mere bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ odnosno čl. 65 KZJ (OKZ), s tim da nam nisu bili dostupni podaci za period od 1990-1997. godine. Naglašavamo da se radi o neobjavljenim odlukama. Pored toga, manjim delom su korišćeni i izvodi iz sudskih odluka drugih sudova koju su objavljeni u odgovarajućim pisanim i elektronskim medijima.

⁸ Loga, S., *Sudska psihopatologija*, Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo, 1999, str. 71.

vremeno ili sasvim).⁹ Pod fizičkom zavisnošću se podrazumevaju „slučajevi kada se droga na neki način „uvukla“, uključila u metabolizam (promet materija) onoga koji je uzima, pa čini njegov sastavni, i nezaobilazni, deo“.¹⁰ Osoba kod koje se razvila fizička zavisnost jednostavno ne može bez droge, tako da prekid uzimanja psihoaktivne supstance dovodi do pojave tzv. apstinencijalnog sindroma (ili „narkomanske krize“) „koji u suštini predstavlja znak gladi organizma za drogom“.¹¹

S tim u vezi postavlja se pitanje: da li je za izricanje predmetnih mera bezbednosti dovoljna psihička zavisnost, ili je, pak, potrebna i fizička zavisnost? U našoj sudskoj praksi je zastupljeno mišljenje da je za izricanje mera bezbednosti koje se odnose na lečenje zavisnika dovoljno postojanje psihičke zavisnosti. Tako, u presudi Okružnog suda u Novom Sadu K-744/07 od 17.01.2008. godine, kojom je okrivljenom izrečena mera bezbednosti iz čl. 83 KZ, je navedeno: „To što je u međuvremenu, tokom boravka u pritvoru, prestala fizička zavisnost i potreba za medikamentoznim lečenjem, nikako ne znači i da je lečenje završeno, već da je završena samo jedna faza, i da tek predstoji druga faza lečenja, *lečenje od psihičke zavisnosti*, koja faza traje znatno duže“. Ili, u presudi istog suda K-261/03 od 25.12.2003. godine je navedeno: „Sud je uverenja da je jedino ovakva mere primerena kako ličnosti okrivljenog tako i vrsti izrečene kazne pa je irelevantna činjenica što je kod okrivljenog privremeno prestala fizička zavisnost rezultirana njegovim boravkom u pritvoru jer *psihička zavisnost još uvek postoji*, što ne pruža garanciju da okrivljeni ne bi boravkom na slobodi ponovo postao zavistan od iste“. Odbrana okrivljenog je u ovom poslednjem slučaju smatrala da nije imalo mesta izricanju mere bezbednosti iz razloga što je kod okrivljenog, usled boravka u pritvoru, prestala fizička zavisnost, pa je, između ostalog, žalba izjavljena i u tom pravcu. Međutim, Vrhovni sud Srbije je presudom Kž-I 327/04 od 06.06.2005. godine odbio žalbu i povodom izrečene mere bezbednosti naveo sledeće: „Okolnosti koje se ponavljaju u žalbi, a što je već cenjeno u prvostepenoj presudi, da je, tokom boravka u pritvoru, prestala fizička zavisnost, ne utiču na zakonitost i pravilnost izrečene mere bezbednosti“. I u presudi Kž. I 1758/02 od 17.12.2002. godine Vrhovni sud Srbije¹² iznosi sličan stav, dajući sledeće razloge: „Os-

⁹ Kapamadžija, B., *Forenzička psihijatrija: Priručnik za sudskopsihijatrijska veštačenja.*, Dnevnik, Novi Sad, str. 107-108.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Petrović, S., *Droga i ljudsko ponašanje*, Peto dopunjeno izdanje, Partenon, Beograd, str. 59

¹² Radi se o odluci donetoj povodom žalbe na presudu Okružnog suda u Novom Sadu K-126/02 od 09.09.2002. god.

novanost odluke suda da optuženom izrekne meru bezbednosti obaveznog lečenja narkomana u zatvorenoj ustanovi, ne dovodi se u pitanje navodima žalbe branioca optuženog da iz pismenog nalaza i mišljenja lekara veštaka od 21.05.2002. godine ne proizilazi da je optuženi *toksikomanski zavisnik*¹³ i da nije bilo mesta izricanju ove mere. Nasuprot tome, i u navedenom mišljenju lekara veštaka prof. dr S.S.B. konstatovano je da je optuženi dugogodišnji korisnik opojnih droga i da je kod njega postojala zavisnost od psihoaktivnih supstanci, s tim da je u vreme davanja nalaza i mišljenja kod optuženog postojao period apstinencije s obzirom da je bio u pritvoru, dok iz usmenog nalaza i mišljenja veštaka dr S.P. na glavnom pretresu od 09.09.2002. godine, nesumnjivo proizilazi da je optuženi heroinski zavisnik i da kod njega ambulantnim lečenjem nije moguće uspostaviti dugotrajnu apstinenciju“.

Po našem mišljenju izneto postupanje sudova može biti prihvatljivo jedino u slučajevima *kada uračunljivost učinioca kod kojeg je formirana psihička zavisnost od neke psihoaktivne supstance nije bitno smanjena*. Ukoliko bi njegova uračunljivost bila bitno smanjena trebalo bi primeniti neku od psihijatrijskih mera bezbednosti iz čl. 81 i 82 KZ, iz razloga što se psihička zavisnost javlja kod lica kod kojih postoji neka primarna psihička devijacija (neuroze, depresije, poremećaji ličnosti i sl.), što znači da je formirana zavisnost samo simptom neke (primarne) psihičke bolesti odnosno poremećaja. Jednostavnije rečeno, prema zavisniku kod kojeg postoji neka primarna psihička devijacija, uz uslov da je njegova uračunljivost u vreme izvršenja krivičnog dela bila bitno smanjena, trebalo bi primeniti meru bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno meru bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi. Međutim, u našoj sudskoj praksi se u ovakvim situacijama izriču mere bezbednosti koje se odnose na lečenje narkomana i alkoholičara. Tako, presudom Okružnog suda u Novom Sadu K-463/06 od 14.11.2006. godine okrivljenima (njima dvojici) su izrečene mere bezbednosti obavenog lečenja narkomana iz čl. 83 KZ, iako je za jednog od njih utvrđeno (osim toga što je narkoman) da je „lake mentalne retardacije“ i da je njegova uračunljivost u vreme izvršenja krivičnog dela bila bitno smanjena. Ili, presudom istog suda K-85/02 od 03.06.2002. godine okrivljenom je izrečena mera bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana iz čl. 65 KZJ iako je utvrđeno da se radi o alkoholičaru kod kojeg postoji *hronični posttraumatski poremećaj* i kod koga su nastupile *trajne promene ličnosti*, tako da je al-

¹³ Toksikomanski zavisnik je lice kod koga je formirana fizička zavisnost od psihoaktivnih supstanci.

kohol kod njega snižavao prag frustracija i podsticao oslobađanje agresivnih impulsa, usled čega je njegova uračunljivost *tempore criminis* bila bitno smanjena.

S obzirom da je zakonodavac predvideo posebnu meru bezbednosti za narkomane, a posebnu za alkoholičare, postavlja se pitanje kako će sud postupiti ako pred sobom ima lice koje je zavisno i od alkohola i od opojnih droga? U jednom primeru iz dostupne sudske prakse (presuda Okružnog suda u Novom Sadu K-70/05 od 22.03.2006. godine) smo našli da je sud jednom od okrivljenih izrekao obe mere bezbednosti, tj. i obavezno lečenje narkomana i obavezno lečenje alkoholičara. Ovakvo postupanje je po našem mišljenju legalno, jer ne postoji izričita zakonska zabrana ove mogućnosti. Međutim, ova mogućnost vuče za sobom drugi problem, a on se odnosi na postupak izvršenja ovih mera u situaciji njihovog kumulativnog izricanja, pošto isti nije regulisan ni odredbama našeg materijalnog, a ni izvršnog krivičnog prava.

Činjenicu zavisnosti sud utvrđuje na osnovu nalaza i mišljenja veštaka psihijatra. Veštačenje po veštaku odnosne struke je obligatorni elemenat postupka izricanja ovih mera bezbednosti (čl. 511 ZKP). Iako je ovo izričito propisano ZKP-om, naši instancijski sudovi su se, usled pogrešne prakse nižestepenih sudova, još davno izjasnili da nepostupanje po ovoj odredbi predstavlja povredu zakona (Vrhovni sud Srbije Kž. 1767/71 od 23.07.1971. godine),¹⁴ odnosno bitnu povredu odredaba krivičnog postupka (Stav Krivičnog odeljenja Vrhovnog suda Vojvodine od 02.07.1979. godine).¹⁵ Nažalost, pogrešna praksa nižestepenih sudova je nastavljena i dalje. Tim povodom navešćemo presudu Okružnog suda u Novom Sadu K-549/07 od 24.10.2007. godine, kojom je sud bez prethodno obavljenog veštačenja izrekao meru bezbednosti iz čl. 83 KZ. U obrazloženju odluke stoji: „Prilikom izricanja ove mere sud je imao u vidu činjenicu da *okrivljeni sebe još ne smatra zavisnikom*, te da se do sada nije samoinicijativno javljao na lečenje, iako se u kratkom roku pojavljuje kao dvostruki izvršilac istovrsnog krivičnog dela, a pri tome priznaje da je konzument opojnih droga već 3-4 godine“. Kao što vidimo, sud je u ovom predmetu izrekao meru bezbednosti konzumentu opojnih droga (konkretno marihuane), zbog toga što isti sebe ne smatra zavisnikom. Naravno, bez veštačenja sud nije ni mogao utvrditi da li je učinilac zavisnik ili ne.

¹⁴ Vuković, Š. i Nedić, D., *Pripučnik za praktičnu primenu Zakonika o krivičnom postupku, sa sudskom praksom, objašnjenjima, obrascima i registrom pojmova*, Savremena administracija, Beograd, 2002, str. 286.

¹⁵ Izvor: Jekić, Z. i Danić, R., *Krivično procesno pravo*, Deseto izdanje, Beograd, 2005, str. 377.

1.2. Drugi uslov za izricanje mera bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ jeste veza (kauzalitet) između učinjenog krivičnog dela i zavisnosti. Naime, učinilac treba da je krivično delo „učinio usled zavisnosti“ od opojnih droga/alkohola. Za ispunjenost ovog uslova nije nužno da je učinilac *tempore criminis* bio pod uticajem opojne droge odnosno alkohola. Uslov veze između krivičnog dela i zavisnosti biće ispunjen i ukoliko je krivično delo učinjeno usled odgovarajućih prilika u kojima se zavisnik može naći kada nije pod dejstvom supstance, kao na primer za vreme apstinencijalne krize, straha od nje, odnosno za vreme intenzivne psihičke potrebe za supstancom. S tim u vezi Okružni sud u Beogradu je u presudi K-171/02 od 25.04.2002. godine¹⁶ naveo da nije od značaja činjenica da li je optuženi drogu konzumirao pre vršenja krivičnih dela ili posle toga, odnosno da u tom momentu, tj. momentu vršenja krivičnih dela uopšte nije bio pod uticajem droge. Ili, presudom Okružnog suda u Novom Sadu K-22/99 od 03.06.1999. godine okrivljenom je izrečena mera bezbednosti iz čl. 65 KZJ, a isti je u vreme izvršenja krivičnih dela (razbojništvo i prevara) bio u apstinencijalnoj krizi zbog čega je konzumirao tablete „Bensedin“. U ovom predmetu veštak psihijatar se izjasnio da je kod okrivljenog postojao stalni strah da će ostati bez sredstava za kupovinu droge. Pored toga, sam okrivljeni je u svojoj odbrani naveo da je prevare vršio svesno i ciljno pošto nije imao drugih načina da dođe do novca.

Naravno, ovaj uslov će biti ispunjen i ukoliko je neki zavisnik učinio krivično delo dok je bio pod dejstvom supstance. Tim povodom ukazaćemo na presudu Okružnog suda u Novom Sadu K-62/90 od 12.09.1990. godine, kojom je okrivljenoj uz kaznu zatvora izrečena mera bezbednosti iz čl. 65 KZJ. Sud je u ovom predmetu utvrdio da je okrivljena alkoholičarka, kao i da se ista u trenutku izvršenja krivičnog dela „nalazila u alkoholisanom stanju sa visokom koncentracijom alkohola u krvi, ali s obzirom da se radi o osobi koja je navikla na alkohol, može se objasniti njeno ponašanje koje u izvesnoj meri ima mere pragmatičnosti, to znači da alkoholisanost nije značajno remetila njenu sposobnost shvatanja dela, ali je značajno uticala na kontrolu ponašanja“.

Prilikom utvrđivanja odnosnog uslova sudovi moraju obazrivo postupati, iz razloga što zavisnika karakteriše specifičan način života, s obzirom da su oni nemarni i prema sebi, ali i prema svojoj okolini i društvu uopšte. Zbog toga bi se gotovo svaka devijacija u ponašanju zavisnika mogla dovesti u vezu sa njegovom bolešću. Međutim, kada je reč o uslo-

¹⁶ Odluka je navedena i analizirana u: Božilović, G., *Mera bezbednosti – obavezno lečenje alkoholičara i narkomana*, U: Materijali sa stručnog seminara iz krivičnog i građanskog prava, Projuris, Kragujevac, 26-27. maj 2006. god., str. 60.

vu kauzaliteta između dela i zavisnosti ova veza mora biti jačeg intenziteta, što znači da krivično delo treba da „ima svoje korene u alkoholizmu ili narkomaniji“,¹⁷ odnosno da je simptom te zavisnosti.¹⁸ Nažalost, u mnogim primerima iz sudske prakse na koje smo naišli sudovi se nisu bavili utvrđivanjem postojanja ovog uslova, već su isti obrazlagali pukim citiranjem odnosno parafraziranjem zakonskih odredaba koje se odnose na mere bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ (odnosno čl. 65 OKZ/KZJ).¹⁹

1.3. Treći uslov za izricanje mera bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ se odnosi na postojanje „ozbiljne opasnosti“ da će učinilac usled svoje zavisnosti i dalje činiti krivična dela. Po svojoj prirodi ovaj uslov je prognostičkog karaktera, jer se tiče mogućnosti (verovatnoće) budućeg kriminogenog ponašanja učinioca.

No, naš zakonodavac ne misli na bilo koju opasnost budućeg vršenja krivičnih dela. Izrazom „ozbiljna“ zakonodavac je nastojao da precizira ovaj inače neprecizan (prognostički) uslov, koji je prisutan ne samo kod mera bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ, već i kod psihijatrijskih mera bezbednosti iz čl. 81 i 82 KZ. U tom smislu ozbiljna opasnost treba da ukaže na postojanje visokog stepena verovatnoće da će učinilac ponoviti krivično delo.²⁰ I u inostranoj teoriji se povodom ovog uslova kod sličnih mera bezbednosti insistira na većem stepenu verovatnoće budućeg vršenja krivičnih dela, što znači da za njegovo postojanje nije dovoljna obična mogućnost.²¹

Napori zakonodavca i teoretičara da se uslov budućeg vršenja krivičnih dela preciznije definiše zaslužuju svaku pohvalu. Međutim, pitanje je koliko se navedena gradacija opasnosti (obična opasnost, visok stepen opasnosti i sl.) može izvršiti u krivičnom postupku? Na ovo pitanje neki

¹⁷ Lackner, K. und Kühl, K., *Strafgesetzbuch - mit Erläuterungen*, Verlag C.H.Beck, München, 2001., s. 371

¹⁸ Kako kaže *Streng* krivično delo treba da je „simptom sklonosti učinioca ka zloupotrebi alkohola ili opojnih sredstava“. Videti: *Streng, F., Strafrechtliche Sanktionen - Die Strafzumessung und ihre Grundlagen*, 2. Auflage (bez godine izdanja), s. 179.

¹⁹ Tim povodom upućujemo na presude Opštinskog suda u Novom Pazaru K-735/05 od 13.02.2006. godine, K-283/07 od 09.05.2007. godine, K-331/07 od 22.05.2008. godine, K-554/07 od 22.08.2007. godine, presude Opštinskog suda u Novom Sadu K-1740/06 od 07.11.2007. godine, K-1992/06 od 23.04.2007. godine, K-1660/07 od 13.10.2008. godine, presude Okružnog suda u Novom Sadu K- 71/07 od 26.03.2008. godine, K-151/07 od 06.06.2007. godine, K- 700/07 od 27.12.2007. godine.

²⁰ Stojanović, Z., *Komentar Krivičnog zakonika*, Službeni glasnik, Beograd, 2006, str. 265-266.

²¹ Videti: *Streng, F., Strafrechtliche Sanktionen*, op.cit., s. 182. Videti i shvatanja *Tröndle-a* i *Fischer-a* navedena u: *Drakić, D., „Društvena opasnost“ učinioca i krivično pravo*, U: Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. 3/2007, str. 316.

autori daju negativan odgovor iz razloga što smatraju da ne postoje pouzdane metode „koje bi mogle „predskazati“ buduće ponašanje individue“.²² Nepostojanje adekvatnih kriterijuma (metoda) za utvrđivanje ovog uslova ima za posledicu intuitivno i proizvoljno postupanje sudova prilikom njegovog utvrđivanja.²³ Izneti stav ćemo najbolje pojasniti kroz odgovarajuće praktične primere.

Tako, presudom Okružnog suda u Novom Sadu K-690/06 od 22.02.2007. godine okrivljenoj je izrečena mera bezbednosti iz čl. 83 KZ iz sledećih razloga: „Imajući u vidu nalaz veštaka medicinske struke, te činjenicu da je okrivljena P.B. do sada u više navrata prekidala sa konzumiranjem opojnih droga, pa ponovo recidivirala i da nije u stanju da postigne trajnu apstinenciju sud je okrivljenoj B. izrekao meru bezbednosti obaveznog lečenja narkomana“. Ili, presudom istog suda, K-482/06 od 28.12.2007. godine, sud je obrazlažući meru iz čl. 83 KZ naveo: „Naime, sud nalazi da dalje lečenje od bolesti zavisnosti okrivljenog više nije samo stvar samog okrivljenog i njegove dobre volje, već je interes društva da se otklone uzroci od kojih je okrivljeni i počinio krivično delo“.

Iz navedenih presuda vidimo proizvoljnost sudova prilikom izricanja predmetnih mera bezbednosti. Sudovi se koriste odgovarajućim floskulama („...lečenje od bolesti zavisnosti okrivljenog više nije samo stvar samog okrivljenog...“), odnosno govore o odgovarajućim prilikama u kojima se zavisnik nalazio („...da je okrivljena P.B. do sada u više navrata prekidala sa konzumiranjem opojnih droga, pa ponovo recidivirala i da nije u stanju da postigne trajnu apstinenciju...“). No, nisu retki ni slučajevi (štaviše vrlo su česti) da sudovi obrazlažu predmetne mere bezbednosti pukim citiranjem ili, pak, parafraziranjem odredaba KZ kojima su one regulisane.²⁴

Kada je reč o uslovu ozbiljne opasnosti budućeg vršenja krivičnih dela, primetno je da sudovi u praksi često „prebacuju loptu“ na veštake, tražeći da se oni *explicite* izjasne o njegovom postojanju. Tako, u presudi Opštinskog suda u Novom Sadu K-2275/07 od 12.09.2008. godine stoji: „Kako je optuženi krivično delo izvršio u stanju bitno smanjene uračunljivosti, a usled kontinuiranog konzumiranja alkohola i stečene zavisnosti od upotrebe alkohola, *te da prema prihvaćenom nalazu vešta-*

²² Drakić, D., *Mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i alkoholičara prema novom Krivičnom zakoniku Srbije*, U: Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. 1-2/2008, str. 618.

²³ Drakić, D., „*Društvena opasnost*“ učinioca i krivično pravo, op.cit., str. 316.

²⁴ U dostupnoj sudskoj praksi nismo naišli na odluku u kojoj je ovaj uslov adekvatno obrazložen. Tim povodom upućujemo na presude navedene u fusnoti br. 19.

ka postoji ozbiljna opasnost da optuženi usled ove zavisnosti nastavi sa vršenjem krivinih dela...“²⁵. Isto tako, u presudi Vrhovnog suda Srbije Kž. I 922/07 od 30.05.2007. godine je navedeno da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je izrekao predmetnu meru bezbednosti, te je u prilog tome naveo: „Ovo sa razloga, što je *od strane veštaka dr S.P. utvrđeno* da je krivično delo izvršio usled stalne upotrebe opojnih droga i sebe doveo u stanje zavisnosti kao i *da postoji osobita opasnost* da usled ovakve zavisnosti može ponoviti neko krivično delo...“²⁵ Ovakvo postupanje je nepravilno zato što postojanje ozbiljne opasnosti daljeg vršenja krivičnih dela *treba da utvrdi sud*, a ne veštak. Veštak može za te potrebe pružiti sudu vrlo korisne informacije, kao na primer informacije o stepenu zavisnosti, mogućnosti samostalnog uspostavljanja apstinencije, recidivu u konzumiranju, o izgledima lečenja i sl., koje zajedno sa drugim činjenicama koje se odnose na učinioca (zaposlenost, imovno stanje, ranije vršenje krivičnih dela i sl.) čine „građu“ na osnovu koje sud izvodi zaključak o postojanju ozbiljne opasnosti daljeg vršenja krivičnih dela.

2. Mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i alkoholičara su suplementarnog karaktera, što znači da se nikada ne izriču samostalno. One se prema odredbi čl. 80 st. 4 KZ izriču ukoliko je učiniocu izrečena kazna, uslovna osuda, sudska opomena ili ukoliko je učinilac oslobođen od kazne. Ni prema prijašnjoj regulativi (OKZ/KZJ) ove mere bezbednosti nisu mogle biti izrečene samostalno. Međutim, u dostupnoj praksi smo naišli na jedan primer gde je mera bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana iz čl. 65 OKZ izrečena samostalno. Radi se o rešenju Opštinskog suda u Novom Pazaru K-534/02 od 17.06.2003. godine. U ovom slučaju tužilac je na pretresu odustao od gonjenja, ali je predložio da se okrivljenom izrekne mera bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana iz čl. 65 OKZ, pa je sud navedenim rešenjem i udovoljio tom predlogu. Bez nekih detaljnijih rasprava može se zaključiti da je navedeno postupanje očigledno pogrešno i nezakonito.

Ukoliko su mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i obaveznog lečenja alkoholičara izrečene uz kaznu zatvora onda se izvršavaju u

²⁵ Inače, i iz prvostepene presude (radi se o presudi Okružnog suda u Novom Sadu K-479/06 od 07.02.2007. godine) proizilazi da se veštak izjasnio o ozbiljnoj opasnosti budućeg vršenja krivičnih dela. to proizilazi iz sledećih reči: „Naime, veštak dr S.P. u svojim nalazima i mišljenjima koji su dati u svemu u skladu sa pravilima nauke i struke a pri kojima je ostala i na glavnom pretresu održanom dana 07.02.2006. godine, indicira izricanje ove mere bezbednosti na osnovu zaključka da su okrivljeni usled stalne upotrebe opojnih droga došli u stanje zavisnosti od istih, kao i da *postoji osobita opasnost da usled ovakve zavisnosti ponovo izvrše neko krivično delo*“.

zavodu za izvršenje kazne, odnosno u odgovarajućoj zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi (čl. 83 st. 2 i čl. 84 st. 2 KZ), a ako su izrečene uz novčanu kaznu, uslovnu osudu, sudsku opomenu ili oslobođenje od kazne iste se izvršavaju na slobodi (čl. 83 st. 5 i čl. 84 st. 4 KZ). Iako su navedene odredbe KZ jasne i ne iziskuju neko kompleksije tumačenje, u sudskoj praksi smo nailazili i na odluke kojima su, u smislu navedenog, predmene mere bezbednosti pogrešno izricane. Tako, u presudama Okružnog suda u Novom Pazaru K-1/08 i K-25/08 okrivljenima su izrečene zatvorske kazne a uz njih mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana na slobodi.²⁶

Prema Zakonu o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivično-pravnoj zaštiti maloletnih lica (u daljem tekstu: ZM) mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana odnosno alkoholičara mogu se izreći i maloletnom učiniocu (kao i mlađem punoletniku) uz kaznu maloletničkog zatvora ili uz vaspitne mere, izuzev vaspitnih mera upozorenja i usmeravanja (čl. 39 st. 1 i 2 i čl. 40 ZM). Međutim, ni KZ ni ZM ne predviđaju na koji način će se sprovesti lečenje – u zavodu za izvršenje kazne maloletničkog zatvora odnosno zavodskih vaspitnih mera ili na slobodi.

S tim u vezi ukazaćemo na rešenje Opštinskog suda u Novom Sadu K-1286/06 od 24.11.2006. godine, kojim je mlađem punoletniku izrečena vaspitna mera upućivanja u vaspitno-popravni dom i uz nju mera bezbednosti obaveznog lečenja narkomana na slobodi. Po našem mišljenju ne postoji mogućnost da se uz navedenu vaspitnu meru izrekne obavezno lečenja na slobodi zato što vaspitna mera upućivanja u vaspitno-popravni dom predstavlja „najrigorozniju vaspitnu meru“, koja se graniči sa kaznom maloletničkog zatvora,²⁷ odnosno vaspitnu meru koja je veoma slična toj kazni. Vaspitno-popravni dom predstavlja jedan od zakonom predviđenih zavoda koji je namenjen za izvršenje ove vaspitne mere (čl. 13 st. 1 tač. 5 Zakona o izvršenju krivičnih sankcija – u daljem tekstu: ZIKS) i radi se o zavodu poluotvorenog tipa (čl. 15 st. 1 ZIKS). U tom smislu, smatramo da se uz vaspitnu meru upućivanja u vaspitno-popravni

²⁶ I u presudama Okružnog suda u Novom Pazaru K-67/07 i K-81/07 imamo sličnu situaciju. Naime, okrivljenima su izrečene zatvorske kazne i uz njih mere bezbednosti iz čl. 83 KZ, uz konstataciju da se iste imaju izvršiti u Zdravstvenom centru u Novom Pazaru, u neuropsihijatrijskoj službi. Ako se ima u vidu da u novopazarskom Zdravstvenom centru ne postoji mogućnost za stacionarno lečenje zavisnika niti drugih mentalnih bolesnika, onda je jasno da ova situacija odgovara prethodno opisanoj, tj. kada je lečenje na slobodi izrečeno uz kaznu zatvora.

²⁷ Perić, O., *Komentar Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivično-pravnoj zaštiti meloletnih lica*, Službeni glasnik, Beograd, 2005, str. 64. Isto: Stojanović, Z., *Krivično pravo, Opšti deo*, op.cit., str. 389.

dom ne mogu izreći mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana odnosno alkoholičara sa tretmanom na slobodi. *U ovoj situaciji predmetne mere bi se mogle izreći jedino na način kako je to predviđeno za slučaj njihovog izricanja uz kaznu zatvora.*

Drugačija situacija postoji ukoliko je u pitanju vaspitna mera upućivanja u vaspitnu ustanovu. Vaspitna ustanova ne predstavlja zavod u smislu čl. 13 ZIKS-a i ona se izvršava u nekoj od ustanova koje obezbeđuju smeštaj i zadovoljavanje vaspitnih, zdravstvenih, obrazovnih, sportskih i drugih razvojnih potreba maloletnika (čl. 120 st. 1 ZM). U ovoj ustanovi maloletnik prema kome se vaspitna mera izvršava se ne izdvaja od ostalih maloletnika koji u njoj borave, tako da maloletni učinilac ima ista prava i obaveze kao i drugi maloletnici. U smislu rečenog smatramo da se predmetne mere bezbednosti, ukoliko se izriču uz ovu vaspitnu meru, izvršavaju na slobodi, tako da bi za ovu priliku važile odredbe KZ koje regulišu situaciju njihovog izricanja i izvršenja sa tretmanom na slobodi. Isto bi važilo i za izricanje mera bezbednosti obaveznog lečenja narkomana odnosno obaveznog lečenja alkoholičara uz vaspitne mere pojačanog nadzora. U tom pravcu govore i rešenja Okružnog suda u Novom Sadu K-185/06 od 27.11.2006. godine i K-101/07 od 25.06.2007. godine, kojima su mlađim punoletnicima izrečene vaspitne mere pojačanog nadzora od strane organa starateljstva i uz njih mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana iz čl. 83 KZ.

3. Kada je reč o trajanju mera bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ zakonodavac je prihvatio sistem relativno neodređenog trajanja, tako da one u osnovi traju onoliko dugo koliko postoji potreba za lečenjem zavisnog učinioca. Međutim, zakonodavac je istovremeno limitirao maksimum njihovog trajanja, s tim da je predvideo različita rešenja u zavisnosti od toga da li je reč o meri bezbednosti obaveznog lečenja narkomana, odnosno meri bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara, kao i s obzirom na to da li je neka od ovih mera izrečena uz kaznu zatvora ili ne. Tako, mera bezbednosti obaveznog lečenja narkomana ukoliko je izrečena uz kaznu zatvora traje dok postoji potreba za lečenjem, ali ne duže od tri godine. U ovoj situaciji mera može trajati duže od izrečene kazne zatvora, ali njeno ukupno trajanje ne može biti duže od tri godine (čl. 83 st. 2 i 3). Mera bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara ukoliko je izrečena uz kaznu zatvora takođe traje dok postoji potreba za lečenjem, ali ne duže od izrečene kazne zatvora (čl. 84 st. 2). Ukoliko je obavezno lečenje narkomana izrečeno uz novčanu kaznu, uslovnu osudu, sudsku opomenu ili oslobođenje od kazne ne može trajati duže od tri godine (čl. 83 st. 5), dok obavezno lečenje alkoholičara u ovoj situaciji ne može trajati duže od dve godine (čl. 84 st. 4).

Prihvatanje sistema relativno neodređenog trajanja ima za posledicu to da se u sudskoj odluci unapred ne određuje trajanje ovih mera bezbednosti. U ranijoj sudskoj praksi smo imali stav da ograničavanje trajanja mere bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana iz čl. 65 KZJ predstavlja povredu zakona na štetu optuženog, zbog toga što je u njegovom interesu da u okviru izrečene kazne mera bezbednosti „traje vremenski onoliko dugo koliko je to neophodno za njegovo izlečenje“.²⁸

U vezi sa problematikom o kojoj ovde govorimo navešćemo presudu Okružnog suda u Novom Sadu K-795/06 od 22.05.2007. godine. Ovom presudom okrivljenom je izrečena kazna zatvora u trajanju od devet meseci i uz nju mera bezbednosti iz čl. 83 KZ „u trajanju od jedne godine“. Vrhovni sud Srbije je povodom uložene žalbe, presudom Kž. I 1573/07 od 04.09.2007. godine, preinačio navedenu presudu, tako što je izrečenu meru bezbednosti, između ostalog, uskladio u pogledu njenog trajanja sa odredbom čl. 83 KZ, određivši da će ista trajati dok postoji potreba za lečenjem ali ne duže od tri godine. Inače, iz dostupnih presuda smo utvrdili da je u sudskoj praksi izražen stav da u sudskoj odluci treba konstatovati da izrečena mera bezbednosti traje „dok postoji potreba za lečenjem“ uz naznačavanje zakonskog maksimuma trajanja iste (tri/dve godine) odnosno činjenice da li mera može trajati duže od izrečene kazne zatvora (mera iz čl. 83) ili ne (mera iz čl. 84).²⁹

4. Ukoliko su mere bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ izrečene uz kaznu zatvora iste se izvršavaju u zavodu za izvršenje kazne, odnosno u odgovarajućoj zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi, s tim da se vreme provedeno u ustanovi za lečenje ima uračunati u kaznu zatvora. Ako su, pak, predmetne mere bezbednosti izrečene uz novčanu kaznu, uslovnu osudu, sudsku opomenu, odnosno kada je učinilac oslobođen od kazne, onda se iste izvršavaju na slobodi, s tim da će sud, u situaciji ako se osuđeni ne podvrgne lečenju ili lečenje samovoljno napusti, odrediti da se izrečena mera bezbednosti prinudno izvrši u odgovarajućoj zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi.

U izreci sudske odluke kojom se izriču predmetne mere bezbednosti, u zavisnosti od toga uz koju su krivičnu sankciju iste izrečene, konstatuje se i način njihovog izvršenja. To je sasvim opravdano ako se ima u vidu da

²⁸ Presuda VSS Kž. I 213/89. Izvor: Elektronski paket propisa i sudske prakse „Intermex“.

²⁹ Ovaj stav nismo „izvukli“ samo iz navedene presude Vrhovnog suda Srbije. Iz mnogih presuda koje smo razmotrili utvrdili smo da sudovi u izreci presude navode iznetu konstataciju. Tim povodom upućujemo na presude Okružnog suda u Novom Sadu: K- 53/07 od 29.06.2007., K- 71/07 od 26.03.2008., K-151/07 od 06.06.2007., itd.

način izvršenja ovih mera bezbednosti zavisi od sankcije uz koju su one izrečene. Analizirajući dostupnu sudsku praksu naišli smo na slučajeve gde su prvostepeni sudovi uz kaznu zatvora izricali mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana/alkoholičara na slobodi, što je suprotno odredbi čl. 83 i čl. 84 KZ.³⁰ Upravo da bi se izbegle takve situacije u odluci mora biti naveden način izvršenja neke od odnosnih mera bezbednosti.

Iz rečenog ne treba zaključiti da u odluci kojom se izriču predmetne mere bezbednosti treba navesti i konkretnu ustanovu u kojoj će se lečenje sprovesti.³¹ To nije nužno, odnosno, bolje rečeno, to pitanje je predmet postupka izvršenja ovih krivičnih sankcija. Doduše u praksi smo sretali slučajeve da je u sudskim odlukama izričito određena (konkretizovana) ustanova u kojoj se odnosne mere bezbednosti imaju izvršiti. Tako na primer, u presudama Okružnog suda u Novom Pazaru K-67/07 od 19.12.2007. godine i K-81/07 od istog datuma okrivljenom (radi se o istom licu)³² su uz kaznu zatvora izrečene mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana iz čl. 83 KZ i ujedno je određeno da se iste imaju izvršiti u Zdravstvenom centru u Novom Pazaru.³³

III

Razmatrajući dostupnu sudsku praksu stekli smo utisak da sudovi u potpunosti ne razumeju problematiku koja se veže za mere bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i obaveznog lečenja alkoholičara. Takav utisak proizilazi iz sledećeg: neki sudovi ne nalaze za shodno ni da „utvrde“ da li je učinilac zavisnik od neke opojne droge odnosno alkohola, tako da se, s tim u vezi, postavlja pitanje da li oni zaista razumeju odnose na relaciji čovek – psihoaktivna supstanca; dalje, sudovi često pribegavaju tome da utvrđivanje uslova za izricanje predmetnih mera bezbednosti,

³⁰ S tim u vezi u odluci VSS Kž I 1511/06 od 05.10.2006. godine stoji: „Naime, prvostepeni sud nije mogao prema optuženima izreći navedenu meru bezbednosti obaveznog lečenja narkomana na slobodi budući da su osuđeni na kazne zatvora, pa bi takva mera bila nesprovodiva u vreme izvršenja kazne zatvora“. Izvor: Elektronski paket program propisa i sudske prakse „*Intermex*“.

³¹ Tako je bilo predviđeno i u načelnom pravnom stavu sa zajedničke sednice Saveznog suda, vrhovnih sudova i Vrhovnog vojnog suda od 20.04.1982. godine. Stav glasi: „U odluci kojom se izriče mera bezbednosti obaveznog lečenja alkoholičara i narkomana iz čl. 65 KZ ne određuje se u kojoj će se vrsti ustanove i u kojoj ustanovi izrečena mera bezbednosti izvršiti, ukoliko Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija nije drugačije određeno“. Izvor: Elektronski paket program propisa i sudske prakse „*Intermex*“.

³² Zanimljivo da sud nije sproveo jedinstven, već dva odvojena krivična postupka.

³³ Napominjemo da u Zdravstvenom centru u Novom Pazaru ne postoji odeljenje za hospitalno lečenje psihijatrijskih bolesnika uključujući i zavisnike.

pre svega ozbiljne opasnosti budućeg vršenja krivičnih dela, prevladaju na veštake, čime se od veštaka stvaraju stvarni presuditelji, dok se uloga su-
da svela na nekritičko prihvatanje njihovih nalaza i mišljenja; upitno je i
koliko se od strane pojedinih sudija razume priroda mera bezbednosti, jer,
kao što smo videli, u praksi su prisutni slučajevi da se mere bezbednosti
obaveznog lečenja narkomana/alkoholičara izriču u određenom trajanju,
ili da se lečenje na slobodi izriče uz kaznu zatvora. Nažalost primeri iz
kojih proizilaze pobrojane nepravilnosti nisu retki, a mi smo neke od njih
naveli u ovom radu.

Iznetom bi mogli dodati i to da u nekim slučajevima nije jasno šta se
sa izrečenim merama bezbednosti iz čl. 83 i 84 KZ želi postići, kao na
primer kada su u pitanju lica kod kojih se razvila psihička zavisnost, s ob-
zirom da je kod njih prisutan neki primarni duševni poremećaj, tako da se
otklanjanjem zavisnosti ujedno ne otklanja i pravi uzrok devijantnog po-
našanja – primarni poremećaj.³⁴ Ova problematika naročito dolazi do iz-
ražaja onda kada je uračunljivost učinioca kod koga se razvila psihička
zavisnost *tempore criminis* bila bitno smanjena. Kao što smo već naveli,
u potonjoj situaciji bi, po našem mišljenju, pre trebalo izreći neku od psi-
hijatrijskih mera bezbednosti iz čl. 81 i 82 KZ, naravno pod uslovima koji
važe za njihovo izricanje.

Međutim, kada već kritički razmatramo postupanje sudova prilikom
izricanja mera bezbednosti obaveznog lečenja narkomana i obaveznog le-
čenja alkoholičara onda ne treba zaboraviti da su mere bezbednosti po
svojoj konstrukciji veoma „zahtevne“ krivične sankcije, s obzirom da se
temelje na prognozi budućeg ponašanja. Takav koncept ovih, ali i nekih
drugih mera bezbednosti *utire put intuitivnom, proizvoljnom, pa donekle i*
arbitrernom postupanju sudova, što ukazuju i razmatrani primeri iz sud-
ske prakse.

³⁴ Tim povodom videti: Stanojlović, D., *Forenzički značaj procene ličnosti alkoholičara u određivanju mera obaveznog lečenja*, U: Glasnik Advokatske komore Vojvodine, br. 9-10/93, str. 40-41.

*Emir Ćorović, LL.M., Assistant
Law-Economic Faculty
State University in Novi Pazar*

Security Measures of Compulsory Drug Addiction Treatment and Compulsory Alcohol Addiction Treatment in Judicial Practice

Abstract

This paper is a critical analysis of judicial practice of announcing security measures of compulsory drug addiction treatment from art. 83. and compulsory alcohol addiction treatment from art. 84. of Criminal code. For those needs, the paper is separated in three parts.

In the first part of the paper, one refers to the conception of security measures which are related to the treatment of addiction according to our former legislations, then on to the conception of those security measures according to the running Criminal code, and finally to their purpose in lights of art. 78. of Criminal code.

The second part of the paper occupies central position. In that part, one analyzed practical experiences related to all major issues which are related to the announcement of those security measures, such as conditions for their implementation (addiction, relationship between crime and addiction, serious threat of committing new crimes), then their durability, supplementary character and appropriation modality of executing (at large or in a penitentiary institution or appropriate medical or other specialized institution).

In the third part of the paper, the author gives his conclusion about judicial handling apropos pronouncing of security measures of compulsory drug addiction treatment and compulsory alcohol addiction treatment.

Key words: security measure of compulsory drug addiction treatment, security measure of compulsory alcohol addiction treatment, judicial practice.